

LIETUVOS RESPUBLIKOS VANDENILIO ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos vandenilio įstatymo (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 2, 16¹, 17, 22 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2), Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 5 straipsnio, 2 ir 4 priedų pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3) (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengimą paskatino 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva (ES) 2024/1788 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2023/1791 ir panaikinama Direktyva 2009/73/EB (toliau – Direktyva). Direktyva įtvirtina naujas gamtinių dujų rinkos taisykles, kurios iki Direktyvos priėmimo buvo įtvirtintos 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančioje Direktyvą 2003/55/EB, taip pat įtvirtina vandenilio rinkos bendrąsias taisykles, tuo sukurdamą teisinę prielaidą didinti vandenilio rinkos pajėgumus. Direktyva nustato:

- bendrą gamtinių dujų ir vandenilio rinkų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo sistemą;
- gamtinių dujų perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo, naudojant gamtinių dujų sistemą, bendrąsias taisykles ir vartotojų apsaugos nuostatas;
- vandenilio transportavimo, tiekimo ir laikymo, naudojant vandenilio sistemą, bendrąsias taisykles, susijusias su to sektoriaus organizavimu ir veikimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kuriuos suteikiami tinklų leidimai, taip pat leidimai tiekti bei laikyti vandenilį ir eksploatuoti tą sistemą;
- taisykles, pagal kurias bus laipsniškai kuriama visos Europos Sąjungos jungtinė vandenilio sistema, padedanti užtikrinti ilgalaikį vandenilio sistemos lankstumą ir mažinti grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sunku sumažinti.

Įstatymų projektai perkelia į nacionalinę teisę Direktyvos nuostatas, susijusias su vandenilio rinkos taisyklėmis. Direktyvos nuostatos, susijusios su gamtinių dujų rinkos taisyklėmis, bus perkeltos į nacionalinę teisę, pakeičiant Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymą. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas bus parengtas vėliau ir teikiamas atskirai. Jį planuojama pateikti svarstyti Lietuvos Respublikos Seimo 2026 metų rudens sesijai.

Įstatymų projektų parengimo priežastis – teisinė pareiga perkelti Direktyvą į nacionalinę teisę, taip pat, būtinybė įvesti nuoseklų ir sistemingą vandenilio (kaip energijos nešiklio) rinkos, su vandeniliu (kaip energijos nešikliu) susijusios ekonominės veiklos teisinį reguliavimą Lietuvos Respublikoje, kurio šiuo metu nėra.

Įstatymų projektų tikslas – sudaryti teisinę, finansinę ir organizacinę prielaidą konkurencingos, patikimos ir ekonomiškai pagrįstos vandenilio rinkos Lietuvos Respublikoje sukūrimui, kartu užtikrinant saugią ir techninius reikalavimus atitinkančią vandenilio infrastruktūrą, skaidrią rinkos veiklą, vartotojų teisių apsaugą, prisidedant prie nacionalinės energetikos, klimato kaitos mažinimo, energetinio saugumo ir energetikos sistemos integracijos tikslų įgyvendinimo.

Įstatymo projektas Nr. 1 užtikrins Lietuvos Respublikoje besiformuojančios vandenilio rinkos teisinį reguliavimą – nustatys santykius, susijusius su vandenilio gamyba, perdavimu, skirstymu, saugojimu, tiekimu, prekyba, vartojimu ir su tuo susijusios infrastruktūros plėtra, eksploatavimu ir prijungimu, taip pat susijusius su vandenilio veiklos licencijavimu, leidimų išdavimu ir vandenilio patekimu į rinką sąlygomis. Įstatymo projektas Nr. 1 taip pat reglamentuos vandenilio sektoriaus organizavimo ir funkcionavimo principus, rinkos dalyvių teises ir pareigas bei

priemonės vandenilio tiekimo patikimumui užtikrinti ir bendrajai Europos Sąjungos vidaus rinkai kurti.

Įstatymo projektas Nr. 2 sudarys teisinį pagrindą vandenilio, kaip energijos išteklių (energijos nešiklio), įtraukimui į energetikos sektoriaus reguliacinę aplinką, sudarant teises sąlygas kompetentingoms institucijoms vykdyti vandenilio veiklų priežiūrą ir kontrolę, pagal energetikos sritį reglamentuojančius teisės aktus.

Įstatymo projektas Nr. 3 užtikrins, kad vandenilio perdavimo tinklas, kaip nacionaliniu lygmeniu strategiškai svarbi energetinė infrastruktūra ir svarbi infrastruktūra siekiant Europos Sąjungos vandenilio sektoriaus vystymo ir ekonomikos dekarbonizacijos tikslų įgyvendinimo, būtų vystomas ir valdomas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesus ir apsaugant nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių, bei šalinti tokių veiksnių atsiradimo priežastis ir sąlygas.

Įstatymų projektai taip pat sudarys teises prielaidas, kad būtų tinkamai įgyvendinamas 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1789 dėl dujų iš atsinaujinančiųjų išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1227/2011, (ES) 2017/1938, (ES) 2019/942 bei (ES) 2022/869 ir Sprendimas (ES) 2017/684, bei panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 715/2009 (nauja redakcija) (toliau – Reglamentas). Reglamentas nustato nediskriminacines taisykles, reglamentuojančias prieigos prie gamtinių dujų ir vandenilio sistemų sąlygas, taip pat palengvina tinkamai veikiančių ir skaidrių gamtinių dujų ir vandenilio rinkų sukūrimą ir veikimą, užtikrinant aukštą tiekimo saugumo lygį ir numato mechanizmus, skirtus suderinti prieigos prie tinklo taisykles, kad būtų įmanoma vykdyti tarpvalstybinius gamtinių dujų ir vandenilio mainus. Kad Reglamento nuostatos, susijusios su vandeniliu, galėtų būti praktiškai įgyvendinamos Lietuvos Respublikoje, nacionalinėje teisėje turi būti sukurtos teisinės sąlygos atsirasti ir vystytis vandenilio rinkai bei su vandeniliu susijusioms gamybos, perdavimo, skirstymo, saugojimo, tiekimo ir kitoms veikloms. Šias sąlygas sukurs teikiami Įstatymų projektai.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorius – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (toliau – Energetikos ministerija).

Įstatymų projektus rengė tarpinstitucinė darbo grupė, sudaryta 2025 m. gegužės 28 d. energetikos ministro įsakymu Nr. 1-142 „Dėl tarpinstitucinės darbo grupės sudarymo“ (darbo grupės pirmininkas – energetikos viceministras Airidas Daukšas, darbo grupės pirmininko pavaduotojas – Energetikos ministerijos patarėjas Tomas Lukoševičius). Įstatymų projektų tiesioginiai rengėjai – Energetikos ministerijos patarėjas Tomas Lukoševičius, tel. +370 645 06 349, el. p. tomas.lukosevicius@enmin.lt; Energetikos ministerijos Energetikos konkurencingumo grupės patarėjas Algirdas Petkevicius, tel. +370 602 16 41, el. p. algirdas.petkevicius@enmin.lt, (grupės vadovas – Karolis Švaikauskas, tel. +370 670 39 352, el. p. karolis.svaikauskas@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu teisės aktai nereguliuoja vandenilio sektoriaus kaip energetikos sektoriaus dalies. Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai yra pirma teisėkūros iniciatyva Lietuvos Respublikoje, kuria siūloma nustatyti vandenilio rinkos (kaip energetikos sektoriaus dalies) ir su vandeniliu susijusių veiklų teisinį reguliavimą.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekto Nr. 1 pirmame skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ (1–2 straipsniai) (toliau – Pirmas skirsnis) apibrėžiama Įstatymo projekto Nr. 1 paskirtis ir sąvokos.

Pirmame skirsnio 1 straipsnyje apibrėžta Įstatymo projekto Nr. 1 paskirtis ir išvardinami

Įsakymo projekto Nr. 1 uždaviniai. Paminėtina, kad 1 straipsnio 3 dalyje taip pat numatyta, kad Įstatymo projektas Nr. 1 nebūtų taikomos ūkio subjektams, kurie gamina ir vartoja vandenilį savo technologiniams poreikiams ir nėra vandenilio sistemos naudotojai. Tokia nuostata siūloma įvertinus derinimo metu gautas Lietuvos ūkio subjektų pastabas ir atsižvelgus į tai, kad jiems kaip chemijos pramonės objektams jau taikomi tam tikri reikalavimai technologiniam saugumui užtikrinti ir įrenginiams eksploatuoti.

Pirmo skirsnio 2 straipsnyje išvardintos sąvokos atitinka Direktyvos sąvokas arba yra analogiškos gamtinių dujų ir (ar) elektros energetikos sektoriams taikomoms sąvokoms, nustatytoms Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatyme ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme. Prieš įtraukiant šias sąvokas į Įstatymo projektą Nr. 1, buvo įvertinta jų atitiktis vandenilio sektoriaus specifikai ir Įstatymo projektu Nr. 1 nustatomo teisinio reguliavimo kontekstui. Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnyje sąvokos ir jas apibrėžiantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projekto Nr. 1 antras skirsnis „Vandenilio sektoriaus valdymas“ (3–8 straipsniai) (toliau – Antras skirsnis) nustato vandenilio sektoriaus veiklos bendruosius principus, vandenilio sektoriaus veiklos valdymo srities institucijas (Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė), Energetikos ministerija ir Lietuvos Respublikos energetikos ministras (toliau – Energetikos ministras), Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba), Valstybinė vartotojų teisių gynimo taryba) ir jų funkcijas vandenilio sektoriuje, taip pat nustato Tarybos teises.

Antrame skirsnyje įtvirtinami vandenilio sektoriaus veiklos bendrieji principai – saugumo, atsparumo didinimo, patikimumo, į vartotojus orientuoto efektyvaus energijos vartojimo, tvarumo skatinimo ir darnios plėtros, strateginių energetikos srities dokumentų įgyvendinimo, konkurencijos, objektyvumo, skaidrumo, nediskriminavimo ir teisinio tikrumo, veiksmingo ir į ateities paklausą orientuoto vandenilio infrastruktūros diegimo bei vandenilio rinkos veikimo ir plėtros.

Antrame skirsnyje taip pat nustatoma, kad vandenilio sektoriaus veiklos valdymo srities institucijos yra Vyriausybė, Energetikos ministerija, Taryba, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (4 straipsnis). Nustatomos (5 straipsnis), Energetikos ministerijos ir energetikos ministro (6 straipsnis), Tarybos (7 straipsnis) funkcijos, taip pat Tarybos teisės ir įgaliojimai (8 straipsnis) vandenilio sektoriuje. Nustatant institucijų funkcijas ir įgaliojimus, vadovautasi Direktyvos nuostatomis, taip pat funkcijų tarp institucijų pasidalinimo reguliavimu gamtinių dujų ir elektros energetikos sektoriuose, nustatytu Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatyme ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme. Nustatant Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijas, vadovautasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatyme jai nustatytais įgaliojimais. 6 straipsnyje įtvirtintos Energetikos ministerijos ir Energetikos ministro funkcijos atitinka Direktyvos 18 straipsnio 1 ir 2 dalyje, 28 straipsnio 3 dalies a punkte, 78 straipsnio 1 dalies aa punkte, 83 straipsnyje, II priedo 1 ir 4 punktuose įtvirtintas nuostatas. 7 straipsnyje įtvirtintos Tarybos funkcijos atitinka Direktyvos 4 straipsnio 2 dalies, 8 straipsnio 2 dalies, 18 straipsnio 2 dalies, 22 straipsnio 4 dalies, 26 straipsnio 2 dalies, 42 straipsnio 1 dalies, 70 straipsnio, 76 straipsnio 1 dalies, 77 straipsnio b, e, f, g ir h punktų, 78 straipsnio nuostatas. 8 straipsnyje apibrėžtos Tarybos teisės ir įgaliojimai vandenilio sektoriuje atitinka Direktyvos 78 straipsnio 1 dalies e punkto, 78 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatas.

Įstatymo projekto Nr. 1 trečias skirsnis „Vandenilio sektoriaus veiklos organizavimo taisyklės“ (9–19 straipsniai) (toliau – Trečias skirsnis) nustato bendruosius vandenilio rinkos organizavimo kriterijus, vandenilio tiekimo, prekybos, biržos operatoriaus veiklos, regioninio bendradarbiavimo ir integracijos, vandenilio perdavimo, skirstymo ir saugojimo bei saugyklų paslaugų tarifų reguliavimo, apskaitos ir reguliuojamo turto bazės atskyrimo, žemės naudojimo vandenilio infrastruktūrai principus. Trečias skirsnis taip pat reglamentuoja vandenilio įmonių, vartotojų ir vandenilio sistemos naudotojų santykius, vandenilio sistemų įrengimo, eksploatavimo, naudojimo ir techninės saugos taisyklių rengimo klausimus bei duomenų saugojimą ir informacijos teikimą.

Trečio skirsnio 9 straipsnis nustato bendrąsias vandenilio rinkos organizavimo taisykles, tarp kurių – vandenilio kainos formavimas remiantis paklausa ir pasiūla, vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklo operatorių bendradarbiavimas siekiant suteikti tinklo naudotojams teisę laisvai rezervuoti vandenilio įleidimo ir išleidimo pajėgumus, apsiikeitimo vandeniliu virtualiame prekybos taške (t. y. apibrėžtos fizinės vietos vandenilio perdavimo ar skirstymo sistemoje neturinčiame komerciniame taške, kuriame sistemos dalyviai sudaro vandenilio pirkimo–pardavimo sandorius nepriklausomai nuo konkrečių vandenilio įleidimo ar išleidimo taškų ir kuriame sandoriams sudaryti nereikalaujama atskirai rezervuoti perdavimo sistemos pajėgumų), tinklo naudotojų atsakomybės už įleidžiamo ir išleidžiamo vandenilio kiekio subalansavimą, į vartotoją orientuoto ir efektyvaus energijos vartojimo ir kiti. 9 straipsnio nuostatos atitinka Direktyvos 3 straipsnį, taip pat Direktyvos 8 straipsnio 4 dalies ir 22 straipsnio 4 dalies nuostatas.

Trečiojo skirsnio 10 straipsnyje nustatoma, kad tiekėjai turi teisę laisvai nustatyti kainą galutiniams vartotojams (vartotojams, perkantiems vandenilį savo reikmėms). Nebuitiniai vandenilio vartotojai perka vandenilį iš vandenilio tiekėjų ir (ar) biržos ar tiesiogiai iš vandenilio gamintojų. Vandenilio gamintojas turi teisę tiesiogiai parduoti savo pagamintą vandenilį nebuitiniams vartotojams pagal dvišales sutartis. Vandenilis buitiniams vartotojams tiekiamas laikantis Tiekimo ir vartojimo taisyklėse nustatytų sąlygų ir tvarkos, bei Lietuvos Respublikos civilinio kodekso bendrųjų sutarčių teisės nuostatų. Taip pat 10 straipsnyje nustatomi išmaniosios vandenilio apskaitos diegimo principai – vandenilio perdavimo tinklo operatorius vandenilio perdavimo tinkle diegia vien tik išmanias vandenilio apskaitos sistemas, o vandenilio skirstymo tinklo operatoriai išmanias vandenilio apskaitos sistemas diegia, vadovaudamiesi reguliariai atliekama sąnaudų ir naudos analize. 10 straipsnio nuostatos atitinka Direktyvos 2 straipsnio 28 ir 73 dalis, 3 straipsnio 1 ir 2 dalis, 4 straipsnio 1 dalį, 11 straipsnio 1 ir 3 dalis, 18 straipsnio 2 ir 6 dalis, II priedą.

Trečiojo skirsnio 13 straipsnis, atsižvelgdamas į Direktyvos 35 straipsnio 1 ir 2 dalis, 78 straipsnio 1 dalies i punkto nuostatas, nustato, kad Taryba nustato naudojimosi vandenilio perdavimo, skirstymo tinklais ir vandenilio saugyklomis viršutinės paslaugų pajamų ribas, rengia ir tvirtina vandenilio perdavimo, skirstymo ir vandenilio saugyklų paslaugų viršutinių paslaugų pajamų ribų nustatymo ir tarifų apskaičiavimo metodikas. 13 straipsnyje reglamentuojami šių paslaugų tarifų ir pajamų viršutinių ribų nustatymo principai. Numatyta, kad Taryba, vadovaudamasi Reglamento (ES) 2024/1789 5 straipsniu, gali vandenilio tinklo išlaidas paskirstyti per laikotarpį, taikant naudojimosi vandenilio tinklu tarifus, pagal Tarybos patvirtintą išlaidų paskirstymo per tam tikrą laikotarpį metodiką, siekiant užtikrinti, kad vandenilio tinklo eksploatavimo laikotarpiu pirmieji tinklo naudotojai, kai transportuojami vandenilio kiekiai bus maži, galėtų priimtinais tarifais naudotis tinklais, o vėliau prie vandenilio tinklo prisijungę naudotojai tinkamai prisidėtų prie vandenilio tinklo įrengimo išlaidų. Tokiu atveju, vandenilio tinklo infrastruktūros įrengimo ir vandenilio tinklo operatoriaus išlaidų finansavimui teisės aktų nustatyta tvarka gali būti taikomos ir finansavimo užtikrinimo priemonės (valstybės garantija, laidavimas, turto įkeitimas ir kitos priemonės). Sprendimas suteikti valstybės garantiją būtų priimamas Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatyme nustatyta tvarka.

Taip pat, perkelti Direktyvos 70 ir 74 straipsnių nuostatas, užtikrinamas reguliuojamų veiklų apskaitos atskyrimas – tvarkydamos vidaus apskaitą, įmonės, vykdančios vandenilio terminalų saugojimo saugyklose transportavimo (perdavimo, skirstymo) veiklas, turės atitinkamos veiklos apskaitą tvarkyti taip, kaip ji būtų tvarkoma, jeigu tokia veikla verstųsi atskira įmonė (14 straipsnis).

Trečiojo skirsnio 16 straipsnyje sprendžiamas perdavimo ir skirstymo tinklų operatorių santykių su žemės, reikalingos infrastruktūrai statyti, savininkais klausimas. Jeigu vandenilio perdavimo ar skirstymo tinklas turi būti statomas tinklo operatoriui nuosavybės teise nepriklausančioje ar kitais teisėtais pagrindais nevaldomoje žemėje ar žemės sklype, tas gali būti daroma tik sudarius atitinkamus gavus valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio sutikimą ar teisės aktų nustatyta tvarka nustačius žemės servitutą, ar sudarius kitą žemės sklypo naudojimo sutartį Civilinio kodekso ir Žemės įstatymo nustatyta tvarka. Nuostoliai, kuriuos patiria žemės savininkai,

valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtiniai turi būti atlyginti įstatymų nustatyta tvarka. Kai toje pačioje teritorijoje nuostoliai patiriami tiek dėl servituto nustatymo, tiek dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo, mokama kompensacija už servituto nustatymą, o jeigu dėl specialiųjų žemės naudojimo sąlygų taikymo patiriamų nuostolių dydis viršija kompensacijos už servituto nustatymą dydį, papildomai atlyginamas šių dydžių skirtumas. 16 straipsnio 5 dalyje taip pat numatyta, kad vandenilio perdavimo ir vandenilio skirstymo tinklų apsaugai bus nustatomos apsaugos zonos ir vietovės klasių teritorijos, kurių dydis ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos bus numatytos Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme. Pažymėtina, kad šiuo metu yra atliekama atitinkama techninė galimybių studija, leisianti identifikuoti konkrečius apsaugos zonų atstumus ir atitinkamai papildyti Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymą. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekto Nr. 1 57 straipsnio 5 dalyje numatytas šios 16 straipsnio 5 dalies (taip pat 3 ir 4 dalių) įsigaliojimas, susiejant jį su Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimais. Perkeliant Direktyvos 8 straipsnio 10 dalį, suformuluota 16 straipsnio 6 dalis, numatanti, kad esamoms gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemoms bei susijusiai infrastruktūrai taikomas servitutų, specialiųjų žemės naudojimo sąlygų apsaugos zonose ir magistralinių dujotiekių vietovės klasių teritorijose bei kitų žemės naudojimo teisių ir apribojimų teisinis režimas tiek, kiek jis neprieštaruja vandenilio tinklams taikomiems teisės aktų reikalavimams, *mutatis mutandis* taikomas ir vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklams bei susijusiai infrastruktūrai, kai jie įrengiami toje pačioje vietoje ar anksčiau nurodytų teritorijų ribose išmontuojant jau esamas gamtinių dujų perdavimo ar skirstymo sistemas arba jas pritaikant vandeniliui transportuoti.

Kiti Trečiame skirsnyje reguliuojami aspektai apima biržos operatorių užduotis ir veiklą. Biržos operatorius organizuoja prekybą vandeniliu pagal biržos operatoriaus nustatytą tvarką, suderintą su Taryba (11 straipsnis). 12 straipsnyje, atsižvelgiant į Direktyvos 7 straipsnio 1 dalį, 59 straipsnio 3–7 dalis, 78 straipsnio 1 dalies m punktą, sprendžiamas regioninio bendradarbiavimo ir integracijos klausimas – reglamentuojamas sprendimo priėmimas dėl prisijungimo prie regioninės rinkos ir šios rinkos funkcionavimo mechanizmai. Tokiu atveju būtų netaikomi tinklo pajėgumų tarifai tarpvalstybiniuose vandenilio tinklų sujungimo taškuose, tačiau operatorių negautos pajamos už naudojamus tinklo pajėgumus būtų kompensuojamos pagal atskirą metodiką.

17 straipsnyje sprendžiami vandenilio įmonių, vartotojų ir vandenilio sistemos naudotojų santykiai – nustatoma, kad tokie santykiai turi būti grindžiami sutartimis, taip pat nustatomi sutarčių su atskiromis vartotojų ar naudotojų kategorijomis ypatumai bei atvejai, kada (tik esant rimtoms priežastims) gali būti nutrauktas vandenilio perdavimas, skirstymas, saugojimas ar tiekimas. 18 straipsnis, perkeliantis Direktyvos 78 straipsnio 8 dalį, reglamentuoja vandenilio sistemų įrengimo, eksploatacijos, naudojimo ir techninės saugos klausimus ir nustato, kada atitinkamos infrastruktūros operatoriai parengia ir (ar) teikia Tarybai derinti technines taisykles. 19 straipsnyje, vadovaujantis Direktyvos 82 straipsnio 1, 2, 3, 6 ir 7 dalimis, nustatoma prievolė vandenilio tiekimo įmonėms ir vandenilio gamintojams saugoti duomenis ir teikti informaciją.

Įstatymo projekto Nr. 1 ketvirtas skirsnis „Licencijos ir leidimai vandenilio sektoriuje“ (20–24 straipsniai) (toliau – Ketvirtas skirsnis) reglamentuoja licencijuojamos ir leidimais reguliuojamos veiklos vandenilio sektoriuje sąlygas ir bendruosius principus, licencijų ir veiklos leidimų išdavimo procedūras.

Ketvirto skirsnio 20 straipsnis nustato, kad vandenilio perdavimo, vandenilio skirstymo, vandenilio saugyklos operatoriaus, vandenilio terminalo operatoriaus, biržos operatoriaus veikla yra licencijuojama. Licencijos išduodamos asmenims, atitinkantiems 20 straipsnyje nurodytus technologinių, finansinių ir vadybinių pajėgumų ir nacionalinio saugumo kriterijus, tarp kurių – finansiniai pajėgumai, darbuotojų buvimas, nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdoma įranga licencijuojamai veiklai vykdyti, tinkama įrenginių techninė būklė, atitiktis nacionalinio saugumo interesams ir kt.

Ketvirto skirsnio 21 straipsnis nustato, kad leidimai išduodami vandenilio gamybai, vandenilio laikymui vandenilio laikymo įrenginyje, vandenilio tiekimo veiklai (išskyrus prekybą biržoje), vandenilio prekybos veiklai degalinėse, veiklai geografiškai apribotame vandenilio tinkle. Šiuos leidimus neterminuotam laikui išduoda Taryba, atsižvelgdama į 21 straipsnio 5 ar 6 dalyje išvardintus reikalavimus. 21 straipsnio 7 dalis reglamentuoja, kad asmenys, vykdančys leidimais reguliuojamą veiklą, privalo laikytis nustatytų bendrųjų veiklos sąlygų, o 8 dalis - kad Taryba panaikina išduotą leidimą asmeniui, jei paaiškėja, kad licencijuojamos veiklos metu toks asmuo tapo neatitinkančiu 21 straipsnio 5 ir 6 dalyse nustatytų nacionalinio saugumo interesų.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 1, 2, 5, 9, 10, 11, 12, 19, 23, 24, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 40 straipsnių ir IV skyriaus pavadinimo pakeitimo, Įstatymo papildymo III¹ skyriumi, 33¹ straipsniu ir priedu bei 29 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo 11 straipsnis, kuriuo Viešojo administravimo įstatymas papildomas 28² straipsniu, įsigaliosiančiu nuo 2027 m. lapkričio 1 d., nustato, kad reikalavimas turėti licenciją, licencijos išdavimo, atsisakymo išduoti licenciją ir licencijos galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat esminiai reikalavimai, kurių turi laikytis licencijos turėtojai, nustatomi konkrečiame licencijavimą nustatančiame įstatyme. Todėl Projekto Nr. 1 nuostatos yra suformuluotos taip, kad jos atitiktų ir šiuo metu esamus, ir nuo 2027 m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančius Viešojo administravimo įstatymo reikalavimus. Siekiant išvengti perteklinio reguliavimo įstatymo lygmenyje, kuris susiformuotų, jeigu Įstatymo Nr. 1 20 ir 21 straipsniai jau dabar detalios reglamentuotų kai kuriuos reikalavimus, Įstatymo projekto Nr. 1 57 straipsnio 2 dalis papildomai numato, kad nuo 2027 m. lapkričio 1 d. įsigalios nauja 20 straipsnio 4 dalies 3 ir 6 punktų, 20 straipsnio 6 dalies 4, 6, 7 ir 8 punktų, 21 straipsnio 6 dalies 4 punkto redakcija.

Ketvirto skirsnio 22 ir 23 straipsniai nustato konkrečias licencijų ir leidimų išdavimo procedūras. Nustatyti terminai atitinka Direktyvoje nustatytus reikalavimus, o jeigu Direktyva jų nereglamentuoja – Lietuvos Respublikos civilinio kodekso, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo, kitų įstatymų reikalavimus. Tuo atveju, jeigu atskirų proceso dalių terminai nereglamentuoti Direktyvoje ar įstatymuose, jie yra nustatyti, atsižvelgiant į susiklosčiusią praktiką elektros energijos ir gamtinių dujų sektoriuose bei Įstatymo projekto Nr. 1 rengėjų vertinimą, koks terminas būtų pakankamas. Pažymėtina, kad 22 straipsnio 2 dalyje nustatytas 250 darbo dienų terminas, kuriam Taryba gali sustabdyti licencijos išdavimo procedūrą, jeigu nusprendžia atlikti sertifikavimą, yra sąlygotas Direktyvos 71 straipsnio 5 dalies ir 72 straipsnio 6 ir 8 dalių nuostatų, pagal kurias sertifikavimas atliekamas per 100 darbo dienų, po to – jeigu atitinkama informacija turi būti pateikiama Europos Komisijai – ji pateikia savo nuomonę per papildomas 50 darbo dienų (terminas gali būti pratęstas dar 50 darbo dienų), o Taryba per papildomas 50 darbo dienų priima galutinį sprendimą. Atkreiptinas dėmesys, kad šis papildomas terminas neturi būti ilgesnis, nei reikalinga Įstatymo projekto Nr. 1 26 straipsnio 4 dalyje nustatytoms sertifikavimo procedūroms atlikti, t.y., jeigu šios procedūros neatliekamos arba atliekamos anksčiau, bendras galutinio sprendimo dėl licencijos išdavimo terminas neturėtų ilgėti. 20–23 straipsniai atitinka Direktyvos 8 straipsnio 1 ir 2 dalis bei 79 straipsnio 7 dalį.

24 straipsnis reglamentuoja, kad tais atvejais, kai pareiškėjas be Projekto Nr. 1 20 ir 21 straipsniuose nurodytų licencijų ar leidimų, turi gauti kitas licencijas, leidimus, koncesijas, sutikimus ar patvirtinimus vandenilio gamyklai ar vandenilio infrastruktūrai įrengti ir (ar) eksploatuoti, visų šių licencijų, leidimų, koncesijų, sutikimų ar patvirtinimų gavimo procedūra negali trukti ilgiau kaip 24 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos. Esant pagrįstiems argumentams, 24 mėnesių terminas gali būti pratęstas ne daugiau kaip 12 mėnesių. 24 straipsnis perkelia Direktyvos 8 straipsnio 1 ir 5 dalis. Vadovaujantis Projekto Nr. 1 52 straipsnio 3 dalimi, šių terminų laikymąsi prižiūrės VŠĮ Lietuvos energetikos agentūra ir esant terminų pažeidimams apie tai informuos Energetikos ministeriją.

20–24 straipsniuose įtvirtintomis nuostatomis nėra siekiama nustatyti perteklinius reikalavimus licencijoms ir leidimams gauti, tačiau taip pat atsižvelgiama į tai, kad vandenilis turi

tapti strategiškai svarbiu energijos ištekliumi, kuris ateityje gali būti plačiai naudojamas transporto srityje, šildymui, kaip energijos išteklius pramonėje. Todėl subjektai, vykdysiantys licencijomis ir leidimais reguliuojamas veiklas vandenilio sektoriuje, turi turėti pakankamus pajėgumus, kad savo veiklą vykdytų stabiliai ir tinkamai, nesukeldami problemų vandenilio vartotojų vykdomai veiklai ar socialiniam gerbuiui.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo, kuriuo perkeliama 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB Dėl paslaugų vidaus rinkoje 4 straipsnio 2 dalies 4 punktu, siekiant užtikrinti įsisteigimo laisvę, Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatant reikalavimus teisės teikti paslaugas įgijimui arba paslaugų teikimo veiklos vykdymui, turi būti užtikrinama, apribojimas, dėl kurio tam tikras paslaugas gali teikti tik tam tikri teikėjai, atitiktų nediskriminavimo, būtinumo, proporcingumo principus. Vadovaujantis Paslaugų įstatymo 4 straipsnio 2–3 dalimis, dėl atskirų 20 ir 21 straipsnių nuostatų buvo pateiktas pranešimas Europos Komisijai.

Įstatymo projekto Nr. 1 penktas skirsnis „Vandenilio gamybos, saugojimo ir vandenilio terminalų veikla“ (25–26 straipsniai) (toliau – Penktas skirsnis) nustato vandenilio gamintojų veiklos bendruosius kriterijus, taip pat reglamentuoja veiklos, susijusios su vandenilio gamyba, saugojimu ir vandenilio terminalu, priežiūrą ir kontrolę.

Penktas skirsnis nustato vandenilio gamintojo pareigą iš anksto pranešti vandenilio perdavimo tinklo operatoriui apie vandenilio įrenginio, kurio galia viršija vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus nustatytą įrenginio ribą ir kuris yra prijungtas prie perdavimo tinklo, laikiną ar visišką eksploatavimo nutraukimą, taip pat prievolę gauti vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus rašytinį sutikimą, jeigu norima nutraukti tokio įrenginio eksploataciją, nesilaikant nustatytų išankstinio pranešimo terminų (25 straipsnis). Tarybai taip pat pavedama veiklos, susijusios su vandenilio gamyba, saugojimu ir vandenilio terminalu, priežiūra ir kontrolė (26 straipsnis).

Įstatymo projekto Nr. 1 šeštasis skirsnis „Vandenilio tinklų operatorių, vandenilio saugyklos, vandenilio terminalo operatorių paskyrimas ir sertifikavimas“ (27–29 straipsniai) (toliau – Šeštasis skirsnis) reglamentuoja vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus paskyrimą ir sertifikavimą, taip pat vandenilio saugyklų, vandenilio terminalo operatorių, vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus paskyrimą.

Šeštasis skirsnis nustato, kad vandenilio perdavimo tinklo operatoriumi paskiriama pagal Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo nuostatas sertifikuota ir licencijuota gamtinių dujų perdavimo veiklą vykdanči įmonė, kuri atitinka nustatytus reikalavimus (27 straipsnis). Pastaroji nuostata siūloma todėl, kad gamtinių dujų perdavimo veiklą vykdanči įmonė – AB „Amber grid“ – turi reikiamus pajėgumus ir susiformavusią gamtinių dujų perdavimo infrastruktūrą, dalį kurios galės pritaikyti vandenilio perdavimo veiklai. Vandenilio terminalo operatoriumi paskiriama įmonė, nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdanti vandenilio terminalo infrastruktūrą ir atitinkanti nustatytus reikalavimus, išduodant jai vandenilio terminalo operatoriaus licenciją, o vandenilio saugyklos operatoriumi paskiriama įmonė, kuri nuosavybės teise ar kitais teisėtais pagrindais valdo vandenilio saugyklą ir atitinka nustatytus reikalavimus, išduodant jai vandenilio saugyklos operatoriaus veiklos licenciją (28 straipsnis). Vandenilio skirstymo tinklo operatorius paskiriamas Tarybos organizuojamos atviros, skaidrios ir nediskriminacinės procedūros būdu, kurios organizavimo tvarka ir sąlygos nustatomos Licencijavimo taisyklėse, išskyrus kai atliekamas gamtinių dujų skirstymo sistemos paskirties keitimas į vandenilio skirstymo tinklą – tuomet vandenilio skirstymo tinklo operatorius paskiriamas Gamtinių dujų įstatymo nustatyta tvarka (29 straipsnis). Vandenilio skirstymo tinklo operatoriumi gali būti paskiriamas Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo arba kitos valstybės narės juridinis asmuo ar kitos organizacijos padalinys, įsteigtas Lietuvos Respublikoje, ir atitinkantis nustatytus reikalavimus, išduodant jam vandenilio skirstymo veiklos licenciją (29 straipsnis). Šeštojo skirsnio 27 straipsnis atitinka Direktyvos 71 straipsnio 1–2 dalis, 28 straipsnis atitinka Direktyvos 73 straipsnį, 29 straipsnis atitinka Direktyvos 43 straipsnį.

Įstatymo projekto Nr. 1 septintas skirsnis „Vandenilio tinklams taikomos taisyklės“ (30–35 straipsniai) (toliau – Septintas skirsnis) nustato vandenilio tinklo, saugyklos ir terminalo operatorių užduotis, vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklo operatorių teises ir užduotis, reglamentuoja išimties dėl veiklos rūšių atskyrimo pritaikymo asmenims, kurie valdo vandenilio tinklus, kuriais vandenilis transportuojamas geografiškai ribotoje, pramoninėje ar komercinėje vietovėje. Taip pat, Septintame skirsnyje reglamentuojamos vandenilio tinklo jungtys su trečiosiomis šalimis bei nustatomi konfidencialumo reikalavimai operatoriams.

Septintame skirsnyje reglamentuojama, kad vandenilio tinklo, saugyklos ar terminalo operatoriai atsako už saugų ir patikimą atitinkamos infrastruktūros įrenginių eksploatavimą, priežiūrą ir plėtrą, užtikrina ilgalaikį vandenilio sistemų planavimą, nustatytais atvejais pateikia informaciją kitiems operatoriams, nediskriminuoja vandenilio sistemos naudotojų (30 straipsnio 1 dalis). Taip pat vandenilio perdavimo tinklo operatorius užtikrina pakankamą tarpvalstybinio vandenilio perdavimo infrastruktūros pajėgumą Europos Sąjungos vandenilio infrastruktūrai integruoti (30 straipsnio 2 dalis). Vandenilio tinklų operatoriai atsako už balansavimą savo tinkluose pagal Tarybos suderintas vandenilio tinklų balansavimo taisykles (30 straipsnio 4 dalis), kaip tai numatyta Direktyvos 50 straipsnyje.

Tarybai suteikiama teisė pavesti vandenilio tinklo operatoriams užtikrinti vandenilio tinklo valdymą ir vandenilio kokybę (30 straipsnio 3 dalis).

Taip pat, Septintame skirsnyje reglamentuojamos vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus teisės (31 straipsnis) ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus užduotys (32 straipsnis). Tarp vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus teisių, nustatytų 31 straipsnyje, teisė gauti veiklai reikalingą informaciją, nustatyti tinklo naudojimo įrenginių funkcionavimo sąlygas, reikalauti iš vandenilio sistemos naudotojų pateikti pakankamą prievolių įvykdymo užtikrinimą, numatytais atvejais ir tvarka nutraukti vandenilio perdavimą.

Septinto skirsnio 33 straipsnyje nustatoma, kad geografiškai ribotiems vandenilio tinklams gali būti nustatyta išimtis dėl veiklos rūšių atskyrimo, jeigu asmuo valdo vandenilio tinklus geografiškai ribotoje, pramoninėje ar komercinėje teritorijoje. 34 straipsnis nustato, kad vandenilio jungtys su trečiosiomis šalimis bus eksploatuojamos sudarius tarptautinį ar tarpvyriausybinių susitarimą. Taip pat 34 straipsnis reglamentuoja tokių susitarimų sąlygas. 35 straipsnis nustato konfidencialumo reikalavimus, kurių turi laikytis vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatorius ir kiekvienas vandenilio tinklo savininkas. 30 straipsnis perkelia Direktyvos 50 straipsnį. 33 straipsnis perkelia Direktyvos 52 straipsnio 1 ir 2 dalis. 34 straipsnis perkelia Direktyvos 53 straipsnio 1 ir 3 dalis, 80 straipsnio 6 dalį. 35 straipsnis perkelia Direktyvos 54 straipsnio 1 dalį.

Įstatymo projekto Nr. 1 aštuntas skirsnis „Integruotas tinklų planavimas“ (36–38 straipsniai) (toliau – Aštuntas skirsnis) reglamentuoja vandenilio tinklų plėtrą ir nustato įgaliojimus priimti sprendimus dėl investavimo, vandenilio perdavimo plėtros plano ir vandenilio skirstymo plėtros plano turinį, šių planų rengimo ir atnaujinimo, derinimo su Taryba tvarką. Numatyta, kad dešimties metų plėtros planai bus rengiami pagal gamtinių dujų perdavimo sistemos ir vandenilio perdavimo tinklo operatorių parengtus jungtinius scenarijus. Aštuntas skirsnis taip pat reglamentuoja tarpvalstybinės vandenilio perdavimo tinklo infrastruktūros finansavimą.

Aštunto skirsnio 36 straipsnis, perkeliantis Direktyvos 55 straipsnio 1–6 dalis, nustato, kad vandenilio perdavimo tinklo operatorius ir gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius parengia ir ne rečiau kaip kas 2 metus Tarybai pateikia atskirus dešimties metų tinklų plėtros planus arba jungtinių dešimties metų tinklų plėtros planą, kuriuose pateikiamas esamos ir numatomos vandenilio ir gamtinių dujų pasiūlos ir paklausos vertinimas. Infrastruktūros operatoriai privalo gamtinių dujų perdavimo sistemos ir vandenilio perdavimo tinklo operatoriams pateikti visą atitinkamam dešimties metų tinklo plėtros planui parengti aktualią informaciją ir ja keistis. Šiuose dešimties metų perdavimo tinklų plėtros planuose pateikiama išsami informacija apie svarbiausią infrastruktūrą, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per kitus dešimt metų, nurodoma informacija apie visas svarbiausias su

vandenilio perdavimo tinklų vystymu susijusias investicijas, pateikiama išsami informacija apie esamą infrastruktūrą, kurios paskirtis gali ar turi būti pakeista vandeniliui perduoti, taip pat nurodomi visų investicinių projektų terminai bei kita informacija. Prieš teikdami šiuos planus Tarybai, jų rengėjai organizuoja viešas konsultacijas. Taryba vertina dešimties metų planus ir vykdo jų įgyvendinimo priežiūrą.

Aštunto skirsnio 37 straipsnis, perkeliantis Direktyvos 56 straipsnio 1–5 dalis, 57 straipsnio 1 dalį, 78 straipsnio 1 dalies 6 punktą, reglamentuoja, kad vandenilio skirstymo tinklo operatorius ne rečiau kaip kas ketverius metus rengia ir teikia Tarybai vandenilio skirstymo tinklo plėtros planą, kuriame nustatomi numatomi vandenilio skirstymo tinklo infrastruktūros plėtros poreikiai, kryptys ir su tuo susijusios planuojamos investicijos. Kai yra poreikis koordinuoti gamtinių dujų infrastruktūros paskirties keitimą ir vandenilio skirstymo tinklo plėtrą, gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorius ir vandenilio skirstymo tinklo operatorius gali rengti vandenilio skirstymo tinklo bendrą (jungtinį) plėtros planą kartu su gamtinių dujų skirstymo sistemos operatorių plėtros planu. Taryba įvertina plėtros plano atitiktį šio straipsnio reikalavimams ir turi teisę reikalauti pataisyti ir (ar) papildyti planą, jeigu jis neatitinka šio straipsnio nuostatų ar nacionalinių bei Europos Sąjungos energetikos ir klimato politikos dokumentų.

Aštunto skirsnio 38 straipsnis, perkeliantis Direktyvos 59 straipsnio 1 ir 2 dalis, nustato, kad jei vandenilio jungties projektas nėra pripažintas bendro intereso projektu, paveiktų ir gretimų vandenilio perdavimo tinklų operatoriai padengia šio projekto įgyvendinimo išlaidas. Šios išlaidos turi būti įtrauktos į vandenilio perdavimo tarifus, jeigu tam pritaria Taryba. Jei vandenilio perdavimo tinklo operatorius kartu su gretimų šalių vandenilio perdavimo tinklo operatoriais nustato didelę naudos ir sąnaudų atotrūkį, jie gali parengti projekto planą, įskaitant prašymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo. Šis planas ir prašymas bus pateikiamas atitinkamų šalių reguliavimo institucijoms, kad šios jį patvirtintų. Kadangi Įstatymo projektas Nr. 1 reglamentuoja tik nacionalinės reguliavimo institucijos funkcijas ir tik Lietuvos Respublikoje veiklą vykdysiančių vandenilio perdavimo tinklo operatorių teises ir pareigas, aštunto skirsnio 38 straipsnis numato, kad vandenilio perdavimo tinklo operatorius pateikia šį projekto planą Tarybai tvirtinti, prie to projekto plano ir prašymo dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo pridėdamas konkretaus projekto sąnaudų ir naudos analizę, kurioje atsižvelgiama į naudą ne tik susijusiose valstybėse narėse, ir verslo planą, kuriame įvertinamas projekto finansinis gyvybingumas, pateikiamas finansinis sprendimas ir nurodoma, ar dalyvaujantys vandenilio perdavimo tinklų operatoriai pritaria pasiūlymui dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo.

Įstatymo projekto Nr. 1 devintas skirsnis „Vandenilio tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas“ (39–43 straipsniai) (toliau – Devintas skirsnis) reglamentuoja vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus, vandenilio saugyklos operatoriaus veiklos rūšių atskyrimą, taip pat atvejus, kai kelias su vandeniliu susijusias veiklas vykdo jungtinis vandenilio sistemų operatorius.

Devintame skirsnyje nustatoma, kad vandenilio perdavimo veikla privalo būti atskirta nuo vandenilio gamybos veiklos ir tiekimo veiklos, atskiriant vandenilio perdavimo tinklo ir (arba) vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus nuosavybę nuo vandenilio gamybos ir (arba) tiekimo veiklą vykdančių vandenilio įmonių (39 straipsnis). Asmuo ar asmenys, kontroliuojantys įmonę, vykdančią vandenilio gamybos ar vandenilio tiekimo veiklą, negali tuo pat metu kontroliuoti vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ar paties vandenilio perdavimo tinklo, arba įgyvendinti kontrolės ir valdymo teises jų atžvilgiu, taip pat negalima ir atvirkštinė situacija, kai asmenys, kontroliuojantys perdavimo tinklo operatorių ar vandenilio perdavimo tinklą, taip pat kontroliuoja įmones, vykdančias vandenilio gamybos ar tiekimo veiklą (39 straipsnis). Asmuo ar asmenys, kontroliuojantys įmonę, vykdančią vandenilio gamybos ar vandenilio tiekimo veiklą, taip pat negali skirti vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus priežiūros ir valdymo organų narius arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius, taip pat tas pats asmuo neturi teisės kartu būti ir įmonės, vykdančios vandenilio gamybos ir (ar) tiekimo veiklą, ir perdavimo tinklo operatoriaus priežiūros organų,

valdymo organų arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų nariu (39 straipsnis). Devinto skirsnio 39 straipsnis perkelia Direktyvos 8 straipsnio 11 dalį, 49 straipsnio 3 dalį, 60 straipsnio 1 dalį, 68 straipsnio 4 ir 5 dalis.

Kai vandenilio perdavimo tinklo operatorius yra įmonė, kuri užsiima gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla, jis savo teisine forma, organizacine struktūra ir priimdamas sprendimus turi būti nepriklausomas nuo kitų įmonės veiklos rūšių, nesusijusių su vandenilio perdavimu. Tačiau, Direktyvos 69 straipsnis Lietuvai, Latvijai ir Estijai suteikia išimtį dėl horizontalaus veiklų atskyrimo, nes ankstyvoje vandenilio rinkos vystymosi stadijoje ir dėl mažos rinkos, atskiros įmonės steigimas būtų ekonomiškai nepateisinamas. Vadovaujantis šia išimtimi, iki 2030 m. gruodžio 31 d. šis Direktyvos reikalavimas nėra taikomas, o nuo 2031 m. sausio 1 d. Taryba, remdamasi viešai paskelbiama sąnaudų ir naudos analize, siūlys leisti taikyti nuo šio reikalavimo laikinai nukrypti leidžiančias nuostatas vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus veiklai, jeigu bus pateiktas teigiamas tokios nuostatos taikymo vertinimas, o energetikos ministras priims tokį sprendimą. Atsižvelgiant į tai, 40 straipsnio dabartinė redakcija numato, kad, kai vandenilio perdavimo tinklo operatorius yra įmonė, kuri užsiima gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla, jis gali vykdyti kitas įmonės veiklas, susijusias su gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla, neatskyrus vandenilio perdavimo veiklos teisine forma nuo kitų įmonės veiklos rūšių, susijusių su gamtinių dujų ar elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla. Tačiau 57 straipsnio 3 dalis numato, kad nuo 2031 m. sausio 1 įsigalioja nauja 40 straipsnio redakcija, kuri numato, kad Taryba, remdamasi viešai paskelbiama sąnaudų ir naudos analize, siūlo leisti taikyti nuo šio straipsnyje nustatytų reikalavimų laikinai nukrypti leidžiančias nuostatas vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus veiklai, jeigu pateikia teigiamą tokios nuostatos taikymo vertinimą, o energetikos ministras priima atitinkamą sprendimą. Devinto skirsnio 40 straipsnis perkelia Direktyvos 68 straipsnio 1 dalį, 69 straipsnio 1–5 dalis.

Kai vandenilio skirstymo tinklo operatorius yra vertikaliai integruotos gamtinių dujų ar vandenilio įmonės dalis (padalinys), jis savo teisine forma, organizacine struktūra ir priimdamas sprendimus turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su gamtinių dujų ar vandenilio skirstymu (41 straipsnis). 41 straipsnio 2 dalis įtvirtina tokio nepriklausomumo reikalavimus, o 41 straipsnio 3 dalis įtvirtina Tarybos pareigą prižiūrėti, kad vandenilio skirstymo tinklo operatorius, esantis vertikaliai integruotos įmonės dalis (padalinys), negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. 41 straipsnio reikalavimai netaikomi integruotai gamtinių dujų įmonei, kai pagal Gamtinių dujų įstatymą išduota skirstymo licencija ir bendras skirstymo sistemos operatoriaus bei vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus prijungtų vartotojų skaičius išlieka mažesnis kaip 100 tūkst. vartotojų. 41 straipsnis perkelia Direktyvos 46 straipsnį.

42 straipsnyje nustatomi vandenilio saugyklos operatoriaus veiklos rūšių atskyrimo principai, o 43 straipsnyje – jungtinio vandenilio sistemų operatoriaus veiklos rūšių atskyrimo principai. Vandenilio saugykla pagal Įstatymo projekto Nr. 1 2 straipsnio 44 dalį yra laikoma didelio grynumo vandeniliui laikyti skirtas statinys, kuriame gali būti laikoma 7500 kg arba daugiau vandenilio, nepriklausomai nuo laikymo būdo. Prie vandenilio saugyklų priskiriamos didelės, paprastai požeminės, vandenilio talpyklos, taip pat vandeniliui laikyti skirtos vandenilio terminalų dalys, bet nepriskiriamos gamybos operacijoms vykdyti skirtos jų dalys ir įrenginiai, skirti vien tik vandenilio tinklo operatorių funkcijoms atlikti, taip pat vandenilio laikymo įrenginiai. 43 straipsnis perkelia Direktyvos 49 straipsnio 2 dalies nuostatas.

Įstatymo projekto Nr. 1 dešimtas skirsnis „Naudojimosi vandenilio infrastruktūra organizavimas“ (44–48 straipsniai) (toliau – Dešimtas skirsnis) reglamentuoja teisę naudotis vandenilio tinklais, vandenilio saugyklomis ir vandenilio laikymo vamzdynuose paslaugomis, vandenilio terminalais, taip pat prisijungimo prie vandenilio tinklų taisyklės, galimybę atsiskaiti suteikti teisę naudotis vandenilio sistema ir leisti prisijungti.

Dešimtame skirsnyje nustatyta, kad Taryba ir vandenilio skirstymo operatoriai užtikrina galimybę objektyviomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis naudotis vandenilio tinklais, vadovaujantis Tarybos patvirtintomis naudojimosi vandenilio tinklais sąlygomis ir vandenilio tinklo operatorių parengtomis, su Taryba suderintomis taisyklėmis (44 straipsnis). Vandenilio perdavimo tinklo operatorius, kai tai ekonomiškai naudinga ir techniškai įmanoma, įrengia vandenilio įleidimo ir (ar) išleidimo punktus, taip sudarant galimybę vandenilio gamintojams ir vandenilio vartotojams įleisti (išleisti) vandenilį į (iš) vamzdyną iš (į) transporto priemonių, už tokių punktą pasinaudojimą bus nustatyti pasinaudojimo tinklais tarifai (44 straipsnis). Taip pat nustatyta galimybė naudotis vandenilio saugyklomis ir, kai įmanoma, vandenilio laikymo vamzdynuose paslaugomis, vadovaujantis vandenilio saugyklų operatorių ir vandenilio įmonių kiekvienais metais skelbiamomis tokių paslaugų pagrindinėmis sąlygomis ir tarifais (45 straipsnis). Vandenilio terminalais galima naudotis tarp naudotojo ir vandenilio terminalo operatoriaus suderėtomis sąlygomis, kurios taip pat turi būti objektyvios ir nediskriminacinės (46 straipsnis). Vandenilio tinklo operatoriai parengia ir pateikia Tarybai tvirtinti tvarkas ir sąlygas, kurios reglamentuoja prijungimo prie tinklo technines taisykles, įskaitant vandenilio kokybės, slėgio reikalavimus, vandenilio nuotėkių aptikimo, prijungimo prie vandenilio tinklų įmokų nustatymo principus ir, jomis vadovaudamiesi, prijungia naudotojus prie vandenilio tinklų (47 straipsnis). Vandenilio tinklo operatorius turi pateikti potencialiam naudotojui preliminarias prijungimo sąlygas ir informuoti jį apie veiksmus, kuriuos jis turi atlikti, per 30 dienų nuo jo prašymo gavimo, o vandenilio tinklo operatoriui ir norinčiam prisijungti asmeniui, suderinus preliminarias prijungimo sąlygas, bei asmeniui išpildžius preliminarias sąlygas, vandenilio tinklo operatorius per 60 kalendorinių dienų nuo asmens prašymo gavimo dienos pateikia prijungimo prie vandenilio tinklo paslaugos teikimo sutarties ir galutinių prijungimo sąlygų projektą (47 straipsnis). Visas faktines išlaidas, susijusias su prijungimu prie vandenilio tinklo, apmoka asmuo, kurio įrenginiai yra prijungiami prie vandenilio tinklo, o paslaugos kaina yra lygi faktinių išlaidų, susijusių su vandenilio tinklo operatoriaus vandenilio tinklo, jo objektų ar atskirų jų dalių projektavimo ir statybos (įrengimo) darbais, kuriuos reikia atlikti, siekiant prijungti įrenginius prie vandenilio tinklo, sumai (47 straipsnis).

Vandenilio tinklo operatorius gali atsisakyti prijungti naudotoją prie jų tinklų arba neleisti jais naudotis, jeigu trūksta pajėgumų arba jungčių, ir jų padidinimas būtų ekonomiškai nepagrįstas ir (arba) jeigu atsirado esminių ekonominių ir finansinių sunkumų ir (arba) jeigu teisės naudotis jo valdoma vandenilio sistema suteikimas keltų grėsmę Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams (47 straipsnis), tačiau negali motyvuoti tokio atsisakymo turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu (47 straipsnis).

Taryba prižiūri, kad būtų laikomasi Dešimtame skirsnyje nustatytų prijungimo sąlygų (44–48 straipsniai).

44 straipsnis perkelia Direktyvos 35 straipsnio 1, 2, 3 dalies, 52 straipsnio 2 dalies, 79 straipsnio 1 dalies nuostatas. 45 straipsnis perkelia Direktyvos 79 straipsnio 1 dalies nuostatas. 46 straipsnis perkelia Direktyvos 36 straipsnio 1, 2 dalies, 79 straipsnio 1 dalies, nuostatas. 47 straipsnis perkelia Direktyvos 10 straipsnio 2 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalies nuostatas. 48 straipsnis perkelia Direktyvos 38 straipsnio 1, 2, 6 dalies nuostatas.

Įstatymo projekto Nr. 1 vienuoliktas skirsnis „Vartotojų teisių apsauga“ (49–52 straipsniai) (toliau – Vienuoliktas skirsnis) nustato vartotojų teisių apsaugos priemones, vartotojų teisę keisti vandenilio tiekėją, vartotojų duomenų valdymą bei apibrėžia kontaktinių punktų, skirtų didinti vartotojų informuotumą ir prižiūrėti, kaip atitinkamos institucijos vykdo leidimų ir licencijų, reikalingų vandenilio įrenginiams ir vandenilio sistemos infrastruktūrai įrengti ir eksploatuoti, išdavimą, uždavinius.

Vienuolikto skirsnio 49 straipsnis įtvirtina vartotojų teisę į saugą, patikimą, ekonomiškai pagrįstą ir skaidrų vandenilio tiekimą, sąžiningą kainodarą bei informacijos prieinamumą. 49 straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad vandenilio vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos

valstybinę priežiūrą ir kontrolę įstatymuose apibrėžtų funkcijų ir teisių ribose atlieka Taryba ir Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos funkcijos ir teisės yra apibrėžtos visų pirma Vartotojų teisių apsaugos įstatyme, o Tarybos – visų pirma Energetikos įstatyme. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos vaidmuo vykdamas vandenilio vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę apima atvejus, kai vartotojas yra fizinis asmuo, buitinis vartotojas, o Tarybos – kai vartotojas yra juridinis asmuo. 49 straipsnio 2 dalis įtvirtina galutinių vartotojų (t.y. vartotojų, perkančių vandenilį savo reikmėms) teises, tokias kaip su laisvai pasirinkta vandenilio tiekimo įmone sudaryti sutartį sąžiningomis sąlygomis, keisti vandenilio tiekimo įmonę ir gauti iš jos informaciją, būti tinkamai informuotais apie sutarties sąlygų pasikeitimą ir turėti galimybę nutraukti sutartį, jeigu pasikeitusios sutarties sąlygos netenkina, turėti galimybę rinktis įvairius mokėjimo būdus, būti apsaugotais nuo nesąžiningų ir klaidinančių pardavimo metodų, reikalauti geros kokybės paslaugų ir tinkamo skundų bei ginčų nagrinėjimo, nemokamai gauti iš tiekėjų sąskaitas ir sąskaitų informaciją. 49 straipsnio 3 dalis detalizuoja, kokia informacija turi būti vandenilio tiekėjų sutartyse su galutiniais vandenilio vartotojais.

49 straipsnio 5 dalis nustato atvejus, kuriais vandenilio tiekimo įmonė gali nutraukti vandenilio tiekimą, perdavimą ar skirstymą be išankstinio įspėjimo. Šie atvejai yra apriboti situacijomis, kai atsiranda avarijos grėsmė arba kyla pavojus vandenilio sistemų saugumui ir patikimumui, kyla pavojus žmonių gyvybei, sveikatai ar turtui, kyla avarija ar ekstremalioji situacija energetikos sektoriuje.

49 straipsnio 6 dalis nustato, kad tiekėjas privalo užtikrinti vandenilio tiekimą pažeidžiamiesiems vartotojams ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams ir nenutraukti su jais sutarčių bei neatjungti jiems vandenilio tiekimo dėl priežasčių, dėl kurių atitinkamas tiekėjas nagrinėja skundą arba dėl kurių ginčas sprendžiamas neteismina tvarka.

49 straipsnio 7–9 dalys reglamentuoja išmaniųjų apskaitos sistemų diegimą, nemokamą vartotojo prieigą prie savo duomenų ir Tarybos pareigą užtikrinti vartotojų švietimą apie jų teises ir galimybes vandenilio rinkoje.

49 straipsnis perkelia į nacionalinę teisę Direktyvos 4 straipsnio 2 dalį, 11 straipsnio 3-9 dalį, 16 straipsnio 1-4 dalį, 18 straipsnio 1, 3, 5 dalį, 22 straipsnio 5 dalį, 25 straipsnio 1, 2 dalį, 28 straipsnio 1, 2 dalį ir 3 dalies b, c punktus, 79 straipsnio 2 dalį, taip pat I ir II priedo nuostatas.

Vienuolikto skirsnio 50 straipsnio 1 dalis nustato, kad buitiniai vartotojai, labai mažos įmonės ir mažos įmonės turi teisę vienašališkai nutraukti terminuotą vandenilio tiekimo sutartį su vandenilio tiekėju be papildomų mokesčių ar sankcijų. 50 straipsnio 2 dalis taip pat nustato, kad buitiniai vartotojai turi teisę pakeisti vandenilio tiekėją, taip pat gali kolektyviai tartis dėl vandenilio tiekėjo pakeitimo. 50 straipsnio 3–5 dalys nustato kitus tiekėjo keitimo proceso terminus ir principus. 50 straipsnis perkelia į nacionalinę teisę Direktyvos 3 straipsnio 3 dalį, 12 straipsnio 1-5 dalį.

Vienuolikto skirsnio 51 straipsnis nustato pareigą duomenų valdytojams – vandenilio tiekėjams, operatoriams ar trečiosioms šalims – užtikrinti vartotojo duomenų saugumą, vientisumą ir konfidencialumą, vartotojų teises duomenų valdymo srityje. 51 straipsnis perkelia Direktyvos 22 straipsnio 1-5 dalį.

Vienuolikto skirsnio 52 straipsnis numato, kad, siekiant gerinti paslaugas vartotojams, turi veikti dviejų rūšių kontaktiniai punktai. Pirmasis – bendras kontaktinis punktas, kurio funkcijas atliks Taryba – turi teikti vartotojams informaciją. Antrasis – specializuotas kontaktinis punktas leidimų ir licencijų, koncesijų, sutikimų, patvirtinimų suteikimo priežiūrai – priežiūrės, kaip laikomasi leidimų ir licencijų, koncesijų, sutikimų, patvirtinimų, reikalingų vandenilio įrenginiams ir vandenilio sistemos infrastruktūrai įrengti ir eksploatuoti, išdavimo terminų, sudarys palankesnes sąlygas visam leidimų ir licencijų išdavimo procesui. Pažymėtina, kad kalba eina ne tik apie leidimus, licencijas, sutikimus, koncesijas, patvirtinimus, kurie bus suteikiami vadovaujantis Įstatymo projektu Nr. 1, tačiau ir apie tuos, kurie nustatyti kituose įstatymuose (sąrašas pateikiamas Projekto Nr. 1 24

straipsnyje). 52 straipsnis perkelia Direktyvos 8 straipsnio 8 dalį, 24 straipsnio 1 dalį, 79 straipsnio 7 dalį.

Vienuoliktas skirsnis siekia sukurti vandenilio vartotojų teisių gynimo standartus, proporcingus tiems, kurie nustatyti atitinkamiems gamtinių dujų ir (ar) elektros vartotojams. Tuo pat metu pažymėtina, kad šiuo metu vandenilio vartotojų Lietuvos Respublikoje yra labai mažai, o buitinių vartotojų apskritai nėra (prognozuojama, kad buitiniams vartotojams vandenilis gali būti pradėtas tiekti ne anksčiau kaip 2035 metais, įvertinus vandenilio tinklų išvystymo terminus). Todėl, atsirandant ir vystantis vandenilio rinkai, ateityje su vartotojų teisių gynimu susijusios nuostatos gali būti iš naujo įvertinamos ir pakeičiamos ar papildomos. Manytina, kad šiuo metu įtvirtinti daugiau vandenilio vartotojų (visų pirmą buitinių vartotojų) teisių būtų netikslinga, kadangi dar nėra aišku, kur, koku mastu ir kaip konkrečiai jie vartos vandenilį. Įstatymo projekto Nr. 1 dvyliktas skirsnis „Tarptautinis bendradarbiavimas“ (53–55 straipsniai) (toliau – Dvyliktas skirsnis) reglamentuoja Tarybos, vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus ir vandenilio skirstymo tinklo operatoriaus tarptautinį bendradarbiavimą.

Dvylikto skirsnio 53 straipsnis nustato, kad Taryba rengia Europos Komisijai vandenilio rinkos ataskaitas, bendradarbiauja su Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Europos Sąjungos valstybių narių reguliavimo institucijomis, keičiasi duomenimis regioniniu lygmeniu. Vandenilio perdavimo tinklo operatorius bendradarbiauja su vandenilio perdavimo tinkle operatoriais kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse, vykdo informacijos mainus, jungčių planavimą, koordinuoja infrastruktūros eksploataciją (54 straipsnis). Vandenilio skirstymo tinklo operatorius gali bendradarbiauti su užsienio šalių vandenilio skirstymo tinklo operatoriais (55 straipsnis). 53 straipsnis perkelia Direktyvos 77 straipsnio a, g punktus, 78 straipsnio 1 dalies f, j punktus, 80 straipsnio 1-4 dalį.

Įstatymo projekto Nr. 1 Tryliktas skirsnis „Baigiamosios nuostatos“ (56–57 straipsniai) (toliau – Tryliktas skirsnis) nustato, kad Vandenilio įstatymas įsigalioja 2027 m. sausio 1 d. (57 straipsnio 1 dalis), o jį įgyvendinantys poįstatyminiai teisės aktai patvirtinami iki 2026 m. gruodžio 31 d. (57 straipsnio 8, 9, 10 dalys). 57 straipsnio 2 dalis nustato, kad nuo 2027 m. lapkričio 1 d. įsigalios kitokia atskirų 20 ir 21 straipsnių punktų redakcija. Ši nauja redakcija atitiks Viešojo administravimo įstatymo pakeitimus, įsigaliosiančius nuo 2027 m. lapkričio 1 d., kurie nustato, kad esminiai licencijavimą reglamentuojantys reikalavimai turi būti nustatyti atitinkamą veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose. 57 straipsnio 3 dalis nustato, kad nuo 2031 m. sausio 1 d. įsigalios nauja 40 straipsnio redakcija. Naujos šio straipsnio redakcijos priežastys paaiškintos šio aiškinamojo rašto komentaruose dėl 40 straipsnio. 57 straipsnio 4 dalyje nustatoma, kad statybą leidžiančių dokumentų išdavimo procedūros, prasidėjusios iki Vandenilio įstatymo įsigaliojimo, užbaigiamos pagal atitinkamo prašymo užregistravimo dieną galiojusias procedūras. 57 straipsnio 5 dalis numato, kad Įstatymo projekto Nr. 1 16 straipsnio 3, 4 ir 5 dalys bus taikomos nuo Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo pakeitimų, kuriais nustatomos vandenilio perdavimo ir vandenilio skirstymo tinklų apsaugos zonos, vietovės klasių teritorijos, jų dydžiai ir specialiosios žemės naudojimo sąlygos jose, įsigaliojimo dienos. 57 straipsnio 6 dalyje nustatoma, kad sandoriams, susijusiems su išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, iki kol Europos Komisija patvirtins atitinkamas gaires, netaikomi Įstatymo projekto Nr. 1 19 straipsnio reikalavimai. Tokia nuostata siūloma atsižvelgiant į Direktyvos preambulės 141 punktą, kuriame nustatoma, kad iki tol, kol Europos Komisija priims atitinkamas gaires, Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija turėtų tartis su Europos Komisija ir ją konsultuoti dėl gairių turinio. Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdamos išsamesnius tyrimus ir konsultuodamos, ar sandoriams pagal tiekimo sutartis ir rinkos išvestinėms finansinėms priemonėms skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi iki sandorio sudarymo, ar po jo, ir, jei taip, koks turėtų būti tų reikalavimų turinys. Atitinkamai, kadangi iki gairių priėmimo reikalavimų turinys nėra aiškus, Įstatymo projekto Nr. 1 19 straipsnio reikalavimai negali būti taikomi su vandenilio

rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusiems sandoriams. 57 straipsnio 7 dalis nustato prievolę asmenims, kurie iki Vandenilio įstatymo įsigaliojimo jau vykdė pagal šį įstatymą leidimais reguliuojamą veiklą, per vienerius metus nuo Vandenilio įstatymo įsigaliojimo gauti atitinkamus leidimus. Vienerių metų terminas leidimams gauti nustatytas siekiant užtikrinti proporcingą ir sklandų perėjimą prie naujo teisinio reguliavimo, sudarant sąlygas jau veiklą vykdančioms ūkio subjektams prisitaikyti prie naujų reikalavimų, parengti reikiamus dokumentus ir atlikti organizacinius bei techninius pakeitimus. Toks terminas užtikrina teisinį tikrumą ir teisėtų lūkesčių apsaugą, kartu leidžiant kompetentingoms institucijoms nuosekliai įvertinti veiklų atitiktį saugos, patikimumo ir nacionalinio saugumo reikalavimams.

Įstatymo projektu Nr. 2 vandenilio sektorius ir vandenilis kaip energijos ištekliai įtraukiamas į energetikos sektoriaus reguliacinę aplinką. 1 straipsniu yra papildoma energetikos objekto sąvoka į ją įtraukiant vandenilio tinklus, vandenilio saugyklas ir vandenilio laikymo įrenginius, vandenilio terminalus ir jų technologinius priklausinius bei vandenilio gamyklas. Taip pat išplečiami energetikos sektoriaus, energetikos veiklos, energijos, energijos išteklių, energijos perdavimo apibrėžimai, kad jie apimtų ir vandenilį bei atitinkamas su tuo susijusias ekonomines veiklas (vandenilio kaip energijos nešiklio gamybą, laikymą, perdavimą, skirstymą, tiekimą). Įvedama papildoma „energijos nešiklio“ ir „vandenilio“ sąvokos. Į valstybinės svarbos energetikos objektų, kaip reikšmingų energetinių objektų, kurie vystomi atsižvelgiant į strateginius planavimo dokumentus, apimtį įtraukiami vandenilio perdavimo tinklai, vandenilio saugyklos, vandenilio terminalai ir jų technologiniai priklausiniai. 2 straipsniu papildoma nuoroda į Įstatymo projektą Nr. 1 dėl energetikos įmonių, kurių teikiamų paslaugų kainos yra valstybės reguliuojamos ar kurioms atitinkamu teisiniu pagrindu nustatyti Tarybos įpareigojimai, pareigos rengti reguliuojamosios veiklos ataskaitas. 3 straipsniu papildoma, kad ir vandenilio tiekimo veiklą vykdančioms įmonėms (kaip ir nepriklausomo elektros energijos tiekimo ar gamtinių dujų tiekimo veiklą vykdančioms įmonėms) išduodamose licencijose (leidimuose) nėra nurodoma veiklos teritorija. 4 straipsniu siūloma papildyti nuostatas, kad reikalavimas dėl energetikos įrenginių įrengimo ir eksploatavimo veiklos atestatų netaikomas Lietuvos Respublikoje ar kitose valstybėse narėse, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos valstybėse narėse arba trečiosiose šalyse, pasirašiusiose Pasaulio prekybos organizacijos sutartį dėl viešųjų pirkimų ir kitus tarptautinius susitarimus, kurie privalomi šios organizacijos valstybėms narėms, įsteigtiems juridiniams asmenims ar kitoms organizacijoms arba jų padaliniais, taip pat, nustatytų valstybių piliečiams ir kitiems fiziniams asmenims, kurie naudojami Europos Sąjungos teisės aktuose jiems suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, kai jie su vandenilio perdavimo tinklo operatoriumi yra sudarę rašytinį susitarimą dėl energetikos įrenginių įrengimo ir (ar) eksploatavimo darbų atlikimo, kuriame energetikos įmonių sprendimu numatyti energetikos įrenginių įrengimo ir (ar) eksploatavimo kvalifikaciniai reikalavimai.

Įstatymo projektu Nr. 3 siūloma įtvirtinti vandenilio perdavimo tinklo ir jį valdančio operatoriaus svarbą nacionaliniam saugumui. Vandenilio perdavimo tinklas dėl savo funkcijos, masto ir strateginės reikšmės bus nacionaliniu lygmeniu strategiškai svarbi energetinė infrastruktūra, todėl nuosekliai, kaip ir elektros perdavimo sistemos ar gamtinių dujų perdavimo sistemos atveju, vandenilio perdavimo tinklą siūloma priskirti nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbią reikšmę turinčiai infrastruktūrai, kuri yra būtina valstybinės energetikos saugumo, ekonominio stabilumo ir strateginių tiekimo grandinių atsparumo užtikrinimui, o ją valdančią operatorių įtraukti į antros kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą. Žaliasis vandenilis, išvysčius vandenilio tinklus, turės svarbią reikšmę Lietuvos ekonomikai ir visam energetikos sektoriui: sintetinių degalų gamybai, pramonei, kuriai dekarbonizacija nėra įmanoma pereinant prie elektrifikacijos, atsinaujinančios elektros energijos gamybos vystymuisi ir elektros sistemos balansavimui. Atsižvelgiant į geopolitinę situaciją ir didėjančias hibridines grėsmes energetikos infrastruktūrai, vandenilio perdavimo tinklas turi būti vertinamas kaip būtina kritinė infrastruktūra, kurios veiklos sutrikdymas galėtų sukelti reikšmingų pasekmių valstybės energetiniam saugumui,

pramonės tęstinumui ir ekonominiam stabilumui. Ankstyvas šios infrastruktūros įtraukimas į nacionalinio saugumo apsaugos režimą užtikrina prevencinį rizikų valdymą ir ilgalaikį atsparumą.

Įstatymo projekto Nr. 3 1 straipsniu siūloma papildyti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 5 straipsnį, numatant, kad vandenilio perdavimo tinklo operatorius, atsakingas už vandenilio perdavimo tinklo saugią ir patikimą veiklą, įgyvendintų regioninės reikšmės vandenilio perdavimo tinklo plėtros projektus, kurie yra svarbūs nacionaliniams ir Europos Sąjungos vandenilio sektoriaus vystymo ir ekonomikos dekarbonizacijos tikslams pasiekti. Pažymėtina, kad analogiškas teisinis režimas jau taikomas elektros ir gamtinių dujų perdavimo sistemoms, todėl vandenilio perdavimo tinklo neįtraukimas į nacionaliniam saugumui svarbių objektų sistemą sukurtų nepagrįstą reguliacinį nenuoseklumą ir skirtingą panašios strateginės reikšmės infrastruktūros traktavimą.

Kartu, atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos elektros perdavimo sistema 2025 m. vasario 9 d. pradėjo veikti sinchroniniu režimu su kontinentinės Europos tinklais, siūloma patikslinti Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 5 straipsnio 2 punktą išbraukiant jau įgyvendintas punkto nuostatas ir papildant nuostata dėl poreikio užtikrinti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos pasirengimą izoliuotam elektros energetikos sistemos darbui.

Įstatymo projekto Nr. 3 2 straipsnis antros kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą patikslina dviejų įmonių – AB „Ignitis grupė“ ir AB „KN Energies“ pavadinimus, taip pat Įstatymo projekte Nr. 1 nustatyta tvarka ir sąlygomis paskirtą vandenilio perdavimo tinklo operatorių įtraukia į antros kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą.

Įstatymo projekto Nr. 3 3 straipsniu siūloma vandenilio perdavimo tinklą ir susijusias jo dalis (vamzdynes, dispečerinio valdymo centras, kompresorių stočių, skirstymo stočių ir tarpvalstybinių apskaitos stočių pagrindinė technologinė įranga, reikalinga vandenilio perdavimo funkcijai atlikti) įtraukti į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą tokiu būdu jį apsaugant nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių (Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priedas), užtikrinant ilgalaikį infrastruktūros apsaugos režimą ir teisinį aiškumą, atsižvelgiant į vandenilio sektoriaus technologinę raidą ateityje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Įstatymų projektų poveikis Lietuvos energetikos sektoriui bus teigiamas. Nors konkretų vandenilio rinkos vystymosi scenarijų ir jos vystymosi spartą gali paveikti įvairūs veiksniai, Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 m. gairėse, patvirtintose 2024 m. balandžio 26 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 1-81 „Dėl Vandenilio plėtros Lietuvoje gairių patvirtinimo“ (toliau – Vandenilio gairės), prognozuojama, kad vystant vandenilio rinką, iki 2050 metų bus sukurta 8,5 GW žaliojo vandenilio elektrolizės pajėgumų bei pagaminama 732 000 tonų žaliojo vandenilio per metus, pritraukta 14,4 milijardo eurų privačių investicijų, sukurta 20 500 darbo vietų. Poveikis šalies bendrajam vidaus produktui sudarys +3,1 milijardo eurų per metus. Vandenilio rinkai sėkmingai vystantis, galės būti sukurti žaliojo vandenilio gamybos ir transportavimo pajėgumai, kurie patenkins ne tik vartotojų Lietuvos Respublikoje poreikius, bet taip pat galės būti eksportuojami į kitas šalis. Mažėjant iškastinio kuro (tame tarpe gamtinių dujų, iš taršaus kuro gaminamų degalų) suvartojimui, ilguoju laikotarpiu ženkliai šio iškastinio kuro dalį galės pakeisti Lietuvos Respublikoje gaminamas žaliasis vandenilis, ko pasekoje darbo vietas, prarastas kituose energetikos sektoriaus segmentuose (dėl iškastinio kuro naudojimo sumažėjimo) kompensuos darbo vietas, sukurtos vandenilio sektoriuje. Padidės valstybės energetinė nepriklausomybė, nes

žaliasis vandenilis, priešingai nei gamtinės dujos, bus gaminamas Lietuvos Respublikoje. Be to, remiantis Vandenilio gairėmis ir Vandenilio gairių įgyvendinimo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita¹, jei būtų sėkmingai pasiekti vandenilio sektoriaus plėtros tikslai, nuo 2050 m. anglies dioksido emisijos turėtų mažėti apie 6 mln. tonų kasmet. Toks ženklus ŠESD sumažinimas turėtų reikšmingas teigiamas netiesiogines pasekmes klimato kaitos atžvilgiu.

Nenumatoma, kad Įstatymų projektų įgyvendinimas turės poveikį valstybės finansams. Nors valstybės valdomos įmonės, užsiimsiančios vandenilio perdavimu, skirstymu ar saugojimu, turės investuoti į atitinkamos infrastruktūros sukūrimą ir (ar) jau esamos infrastruktūros adaptavimą, tokie finansavimo poreikiai automatiškai nepreziūuoja, kad tam bus skiriamos valstybės lėšos. Tuo pat metu, rengiant Vandenilio gaires, įvertinta, kad privačių investicijų poreikis į vandenilio sektoriaus vystymą gali siekti virš 4 milijardų eurų.

Taip pat nenumatoma, kad Įstatymų projektai paveiks valstybės ir savivaldybių institucijų administracinę našą. Nors kai kurios institucijos – ypač Taryba – gali patirti papildomų kaštų, susijusių su savo funkcijų vandenilio srityje vykdymu, šiame etape Įstatymų projektai neaptaria šių funkcijų finansavimo šaltinių, kadangi faktinis poreikis pradėti jas vykdyti apčiuopiama apimtimi gali atsirasti tik po kelių metų. Taip pat, didėjant su vandeniliu susijusių funkcijų administraciniai kaštams, gali mažėti su gamtinėmis dujomis susijusių funkcijų administraciniai kaštai; taip pat gali būti identifiкуotos galimybės tiems patiems specialistams vykdyti atitinkamas funkcijas ir gamtinių dujų, ir vandenilio srityje.

Prognozuojamas teigiamas Įstatymų projektų poveikis ekonomikai, verslo ir konkurencijos sąlygoms. Įstatymų projektai sudarys teisinę prielaidą, kad Lietuvos Respublikoje pradėtų formuotis vandenilio rinka. Verslo subjektams bus sudarytos galimybės gaminti ir vartoti žaliąjį vandenilį. Įstatymų projektuose nustatytas teisinis reguliavimas leis suinteresuotiems ūkio subjektams užsiimti vandenilio gamyba, sąžiningomis ir skaidriomis sąlygomis naudotis vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklais, vandenilio terminalo ir vandenilio saugyklų paslaugomis. Vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklų operatoriai, tikėtina, galės veikti teisėto ir (ar) natūralaus monopolio sąlygomis (taip pat, kaip veikia elektros energijos perdavimo ir skirstymo tinklai, gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tinklai) – tokią situaciją nulems dideli reikiamų investicijų į infrastruktūrą kaštai ir mažėjantys ribiniai kaštai pasiekus tam tikrą veiklos mastą, dėl to vienas operatorius pasiektų optimalaus ekonominio rezultato, o kitiems subjektams neapsimokėtų įeidiuoti į vandenilio perdavimo ar skirstymo paslaugų rinką. Kiti vandenilio rinkos dalyviai (visų pirma – vandenilio gamintojai) veiks konkurencijos sąlygomis. Taip pat pažymėtina, kad Įstatymų projektais numatomas reguliavimas (konkrečiai – nuostatos, susijusios su vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus paskyrimu) sudarys prielaidą Lietuvos kartu su penkiomis šalimis partnerėmis (Suomija, Estija, Latvija, Lenkija ir Vokietija) įgyvendinamo ES bendro intereso projekto statusą turinčio vandenilio perdavimo infrastruktūros plėtros projekto „Šiaurės ir Baltijos šalių vandenilio koridorius“ (angl. „Nordic-Baltic Hydrogen Corridor“) savalaikiam vystymui. Remiantis 2024 m. ir 2025 m. vykdytomis rinkos dalyvių apklausomis², vandenilio eksporto koridorius į deficitines Lenkijos ir Vokietijos rinkas, kuriose numatomas didelis žaliojo vandenilio poreikis, galėtų paskatinti investicijas į didelės galios elektrolizės pajėgumų, reikalingų į eksportą orientuotai žaliojo vandenilio gamybą, diegimą Lietuvoje didinant elektros paklausą ir skatinant atsinaujinančios energetikos plėtrą, darbo vietų kūrimą, tuo pačiu atliepiančią ES žaliojo kurso, dekarbonizacijos ir energetinio saugumo tikslus.

Įstatymų projektai turės iš esmės teigiamą poveikį socialinei aplinkai. Prognozuojama, kad jei iki 2050 metų baigsis gamtinių dujų naudojimas, dalį gamtinių dujų pakeis vandenilis. Tame tarpe

¹Vandenilio plėtros Lietuvoje 2024–2050 m. gairių įgyvendinimo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita. (<https://enmin.lrv.lt/public/canonical/1731669384/5453/Vandenilio%20pl%C4%97tros%202024%E2%80%932050%20m.%20gair%C5%B3%20%C4%AFgyvendinimo%20plano%20SPAV%20ataskaita.pdf>)

²Rinkos dalyvių apklausa dėl vandenilio tinklo vystymo|Amber Grid (<https://ambergrid.lt/zaliosios-dujos/vandenilis/rinkos-dalyviu-apklausa-del-vandenilio-tinklo-vystymo/986>)

tikėtina, kad vandenilis bus naudojamas namų ūkių šildymo reikmėms. Tokiomis aplinkybėmis, Įstatymo projekte Nr. 1 numatytas teisinis reguliavimas, nustatantis vartotojų teises, atliks pozityvų vaidmenį. Buitiniams vartotojams bus sudarytos galimybės pasirašyti sutartis su vandenilio tiekėjais sąžiningomis ir gerai reglamentuotomis sąlygomis, vandenilio tiekimas nebus nutrauktas be svarbių priežasčių, vandenilio perdavimo ir skirstymo kaina (tame tarpe buitiniams vartotojams) bus reguliuojama, bus numatytos papildomos teisės pažeidžiamiesiems ir energetinį nepriteklių patiriantiems vartotojams.

Nenumatoma, kad įstatymų projektai darys poveikį viešojo valdymo sistemai, išskyrus tą, kad Taryba, vykdydama naujas su vandeniliu susijusias funkcijas, gali patirti papildomų kaštų.

Įstatymo projektų poveikis aplinkai ir klimato kaitai bus teigiamas. Su prielaida, kad vandenilio rinka vystysis pagal Vandenilio gairėse numatytą scenarijų, šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija nuo 2050 m. mažėtų 6 milijonais tonų CO₂ ekvivalentu per metus. Taip pat, kadangi leidimai statyti vandenilio infrastruktūrą bus reglamentuojami, šalia kitko, galiojančių statybos ir aplinkos apsaugos taisyklių, bus užtikrinta, kad ji nedarytų nepriimtinos žalos aplinkai.

Įstatymų projektų poveikis regionų plėtrai atskirai nėra prognozuojamas, bet iš esmės galėtų būti teigiamas. Patys Įstatymų projektai neįtraukia jokių nuostatų, kurios galėtų iš esmės paveikti būsimos vandenilio infrastruktūros geografinį išsidėstymą ir (ar) jo tiekimą tam tikro regiono vartotojams palankesnėmis sąlygomis, tačiau labiau tikėtina, kad žaliojo vandenilio gamybos pajėgumai vystytųsi regionuose. Be to, Įstatymo projekte Nr. 1 yra numatyta viena iš Tarybos funkcijų – imtis priemonių prie vandenilio sistemos prisijungusiems galutiniams vartotojams atokiose vietovėse apsaugoti.

Nenumatoma, kad Įstatymų projektai darys poveikį teisinei sistemai, tačiau pažymėtina, kad ateityje gali tekti svarstyti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso dalių, reglamentuojančių vartojimo sutartis, papildymą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 4 „Dėl ūkio subjektų administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų vertinimo metodikos patvirtinimo“, atliktas administracinės naštos ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidų poveikio vertinimas. Vertinimas nustatė, kad Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomo reguliavimo administracinė našta ir prisitaikymo išlaidos ūkio subjektams sudarytų 4 228 402 Eur (keturis milijonus du šimtus dvidešimt aštuonis tūkstančius keturis šimtus du eurus) per metus. Energetikos ministerijos vertinimu, Lietuvos Respublikoje šiuo metu yra trys ūkio subjektai – AB „Amber Grid“, AB „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“ ir AB „Miesto gijos“, kurie įgyvendina projektus, susijusius su Vandenilio įstatymo reguliavimo sritimi. Dar du ūkio subjektai – AB Achema ir AB Orlen Lietuva – kol gamina ir vartoja vandenilį savo technologiniams poreikiams ir nesinaudoja vandenilio tiekimo sistema, į Vandenilio įstatymo reguliavimo sritį nepatektų. Vertinime daroma prielaida, kad ateityje (iki 2050 metų) atsirastų 1 vandenilio perdavimo tinklo operatorius, 1 vandenilio skirstymo tinklo operatorius, 1 vandenilio terminalo operatorius, 3 vandenilio saugyklų operatoriai, 3 vandenilio gamintojai, apie 30 vandenilio tiekėjų, kurie patirs su Įstatymo projekte Nr. 1 nustatytu reguliavimu susijusias administracines ar prisitaikymo išlaidas. Į vertinimą įtrauktos tik tos išlaidos, kurios kils dėl pačiame Įstatymo projekte Nr. 1 numatyto reguliavimo. Tuo atveju, jeigu tokios išlaidos kils dėl to, kad papildomas reguliavimas bus nustatytas Vandenilio įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose, jos – iš anksto nežinant tų įgyvendinančių teisės aktų nuostatų – į vertinimą neįtrauktos.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai ar korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų projektų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektais numatomas reguliavimas sukurs teisinį pagrindą ir aiškumą dėl veiklos vandenilio sektoriuje vykdymo sąlygų Lietuvoje. Teisinis aiškumas yra vienas iš svarbių kriterijų priimant sprendimus dėl ekonominės veiklos vykdymo.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams ir atitinka Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 9.2.8 papunktį: „Sukurti teisinės sąlygas konkurencingai, ekonomiškai pagrįstai ir patikimai žaliojo vandenilio ir (ar) išvestinių jo produktų (metanolio, amoniako, sintetinio metano, degalų ir kt.) rinkai formuoti ir nustatyti reguliacines paskatas šildymo poreikiams panaudoti gamybos metu susidarancią liekamąją šilumą“.

Įstatymų projektai taip pat sudarys teisinės prielaidas, kad būtų sėkmingai įgyvendinti strateginiai tikslai ir uždaviniai, susiję su vandenilio rinka ir infrastruktūra, žaliaja energetika bei dekarbonizacija, įtvirtinti Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui COM/2020/301 Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija, Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, patvirtintoje 2012 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl nacionalinės darbotvarkės „Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija“ patvirtinimo“, Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 metams, kurio pateikimui Europos Komisijai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. spalio 2 d. protokoliniu sprendimu „Dėl galutinio atnaujinto Lietuvos Respublikos nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021–2030 m.“, Vandenilio gairėse.

9. Įstatymų projektų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymų projektų atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose vartojamos sąvokos įvertintos Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymų projektams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Vyriausybė turės priimti (arba pakeisti):

- 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimą Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“;
- 2) veiklos vandenilio sektoriuje licencijavimo taisyklės.

Energetikos ministras turės priimti (arba pakeisti):

- 1) vandenilio vartojimo ir tiekimo taisyklės;

- 2) vandenilio kokybės reikalavimus;
- 3) sutarčių su buitinais vartotojais dėl vandenilio tiekimo, perdavimo, skirstymo ir naujų buitinių vartotojų vandenilio įrenginių prijungimo standartinių sąlygų aprašą;
- 4) buitinių vartotojų sistemų prijungimo prie vandenilio tinklų taisykles;

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba turės priimti (arba pakeisti):

- 1) išimties dėl geografiškai riboto vandenilio tinklo operatoriaus veiklų atskyrimo tvarką;
- 2) veiklos vandenilio sektoriuje leidimų išdavimo taisykles;
- 3) vandenilio perdavimo tinklo operatoriaus paskyrimo dokumentų, duomenų ir informacijos pateikimo tvarką ir sąlygas;
- 4) vandenilio kainų nustatymo metodiką;
- 5) reguliacinės apskaitos ir sąnaudų atskyrimo aprašą;
- 6) vandenilio sektoriaus įmonių reguliuojamos veiklos ataskaitų patikros techninį užduotį;
- 7) vandenilio perdavimo, skirstymo ir saugojimo paslaugų tarifų skaičiavimo metodiką;
- 8) prijungimo prie vandenilio tinklų įmokų apskaičiavimo metodiką;
- 9) prijungimo prie vandenilio tinklų tvarką;
- 10) vandenilio tinklų įrengimo, eksploatavimo ir saugos taisykles ir reikalavimus;
- 11) vandenilio terminalų, saugyklų, gamyklų, vandenilio įrenginių, vandenilio laikymo įrenginių įrengimo, eksploatavimo ir saugos reikalavimus;
- 12) vandenilio tinklų operatorių transportavimo paslaugos teikimo sutarčių standartinės sąlygas;
- 13) vandenilio perdavimo ir skirstymo tinklų operatorių atsisakymo suteikti prieigą ir vartotojų atjungimo nuo vandenilio tinklo taisykles;
- 14) priskirtojo mokesčio ir finansinio pervedimo dydžio ir taikymo trukmės nustatymo metodiką;
- 15) vandenilio tinklų operatorių balansavimo taisykles;
- 16) naudojimosi vandenilio tinklais, saugykla, terminalu taisykles ir sąlygas;
- 17) vandenilio įmonių teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės reikalavimus;
- 18) skundų ir ginčų nagrinėjimo taisykles;
- 19) prekybos vandeniliu priežiūros taisykles.

Vyriausybė turės priimti (arba pakeisti) Įstatymo projekto Nr. 3 įgyvendinamuosius teisės aktus:

- 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimą Nr. 699 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą“;
- 2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 558 „Dėl Konkrečių nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašo patvirtinimo“;
- 3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 12 d. nutarimą Nr. 1252 „Dėl nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto apsaugos zonų nustatymo“;
- 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. birželio 6 d. nutarimą Nr. 556 „Dėl ūkinės veiklos sričių, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, sąrašo nustatymo“.

13. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymų projektų įgyvendinimas

Įgyvendinant Įstatymo projektą Nr. 1, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos vertinimu, įstatyme numatytoms funkcijoms vykdyti reikės papildomai po vieną papildomą vyresniojo patarėjo etatą Tyrimų ir prevencijos bei Teisės skyriuose – 76 000 Eur (septyniasdešimt šeši tūkstančiai eurų) per metus 2026 metų kainomis. Energetikos ministerijos nuomone, kadangi buitiniai vandenilio vartotojai (fiziniai asmenys) Lietuvoje atsiras ne anksčiau, kaip 2035 metais, šis valstybės biudžeto lėšų poreikis taip pat planuotinas 2035-iems ir vėlesniems metams.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu Įstatymo projektas Nr. 1 buvo paskelbtas Energetikos ministerijos interneto svetainėje³ ir per E-Pilietis svetainę viešai konsultacijai su visuomene nuo 2025 m. gruodžio 9 d. iki 2026 m. sausio 19 d. Konsultacijų metu gautos pastabos ir pasiūlymai panaudoti, atnaujinant ir patobulinant Įstatymų projektus.

Įstatymų projektų derinimas su institucijomis ir suinteresuotais rinkos dalyviais įvyko du kartus paskelbiant juos teisės aktų informacinėje sistemoje – 2026 m. vasario 13 – kovo 4 d. ir 2026 m. balandžio 17 – gegužės 4 dienomis (Nr. 26-2342, 26-2344, 26-2346). 2026 m. birželio 8 d. Įstatymų projektai buvo pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir, gavus Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadą – buvo atitinkamai pakoreguoti. 2026 m. liepos 7 d. įvykusiame Tarpinstituciniame ministerijų atstovų pasitarime Įstatymų projektams iš esmės buvo pritarta, bet pateiktos redakcinės pastabos. Įstatymų projektai buvo grąžinti, patbulinti ir suderinti darbo tvarka pagal gautas Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „geografiškai ribotas vandenilio tinklas“, „horizontalus veiklos rūšių atskyrimas“, „jungtinis operatorius“, „kontaktinis punktas“, „leidimas“, „licencija“, „regioninė vandenilio rinka“, „vandenilio gamintojas“, „vandenilio gamykla“, „vandenilio įmonė“, „vandenilio įrenginys“, „vandenilio įstatymas“, „vandenilio perdavimo tinklas“, „vandenilio perdavimo tinklo operatorius“, „vandenilio saugykla“, „vandenilio laikymo įrenginys“, „vandenilio skirstymo tinklas“, „vandenilio skirstymo tinklo operatorius“, „vandenilio terminalas“, „vandenilio tiekimas“, „vandenilio vartotojas“, „vandenilis iš atsinaujinančių energijos išteklių“, „vandenilis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

³Viešojo konsultacija dėl vandenilio energetikos teisinio reguliavimo - Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (<https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/viesoji-konsultacija-del-vandenilio-energetikos-teisinio-reguliavimo-iQSa/>)